

מסורת הש"ס

(א) [מפני כבודו פ"י], (ב) [מפני חובו מוטות ג' ג' כדפי ר"י ופ"י], (ג) [בכירות ג' ג' ופ"י], (ד) [מפני חובו מוטות ג' ג' כדפי ר"י ופ"י]

תורה אור השלם

ו כי את הברך כן השטאה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר יקרא לו כי הוא ראשית אנו לו משפט הברכה דברס כא ז

גליון הש"ס

הש"ס ר"ח יתרו כו דוקא בזה שכתב פי לקמן דף קמ"ג פ"ג ח"ט ד"ה ז' (הגהות) ינחמיה"ס ע"ס

הגהות הב"ה

(א) רשב"ם ד"ה ואלא אמר וכו' דלקמ"ג דעתא אמרנו וכו' (ב) ר"ח חפ"ס וכו' כ"כ ה"ל גונף פלגי פלגי ומטות שנתא דממלא נתקן: (ג) ר"ח ואלא אמר וכו' לקמן ר"כ כ"ג ק"י פ"ג

מוקף רש"י

בשבח שכתבו נכסים לאחר מיתת אביהם דבר ליה ראי וכן הכתוב נטל הכסוה כלה דמתי ככל אשר ימלא לו ביתו פי"ג אחד מצד אחד משנת אמת חתום פשיטות היצע ליה אמת מלאה זו אכל ז' שרי שיען לקמן כי וכן כן מתקן תמי יתיר ז' ז'

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קב"ר

עין משפט
נר מצוה

אף מוכרת ומושכרת דלא חסרי בה מונו. וא"ת אדתנא אכל
בנו במסד לפילוג ולימתי נדידה נמוכרת ומושכרת גופה
נדי"א דלא חסרי מונוי אכל חסרי מונוי און בככור נוטל פי שנים
ויש לומר דהוא אמינא נמוכרת ומושכרת גופה דחסרי בה מונוי

דוקא און הככור נוטל פי שנים משום דהו ראו גמור דאין השנה על גוף הפרה אכל בנו נחמי ונטעו כרמים שהשנה על גוף הקרקע אינא שאין זה ראוי ויטול פי שנים קא משמע לן: **ואם אמר איני נוטל ואיני נותן רשאי.** אומר ר"י דנפקא מינה אם היומין קטנים דיוכל לומר הככור איני נוטל פי שנים וישאר הקרקע לפני היומין ולא יטול מהן דאין מוקין לנכסי יומין אלא אם כן רכית אזכלת כהן ולקמן מפקי מלמת לו שיכול למחול לו בכורמו משום דעדיון לא אחיא ליה והפילו גלא קנין כדמשמע לקמן (ו) דאמר דיתר בכל הנכסים דמלחמיל בהא אחיל בהא אכל חלק פשיטות לא יוכל למחול ולסקל ענמו כדאמריה דעלמא אם לא על ידי קנין ורכיבו מס מפרש דאם אמר כשיא עליו שטר חוב על הככור ענמו ולא על האחין איני נוטל ואיני נותן רשאי ומפקד בעל חוב ואין לו על היומין כלום דלאו ענמו דכריס ידוהו הוא ולא עני דומיא דרשא דאיירי דיאל על כולן שטר חוב: **מסקפא**
אמר רבה בר חנא אמר ר' חייא עשה כדברי רבי עשה כדברי חכמים עשה
מסקפא

זה כלל דנימא הנכסים שנתו מעצמן: **ילא עליהן שטר חוב.** שחייב אביהם לאחרים. מילתא כדנפיי נפשה היא ודבי הכל ואפי' גלא ירשו שטר חוב מיירי: **בכור נותן פי שנים.** כי היכי דנטול פי שנים שאותן נכסים נשעבדו כולן למלוה: **ואם אמר איני נוטל.** פי שנים מכל ירושת אבי שהרינו מוחל חלק בכורה ונטול חלק כפשוטו ולפיכך לא אשלם למלוה פי שנים אלא כנגד מה שאני נוטל רשאי וכשנובע זה המלוה לדון און בית דין יכולין לכופו לפרוע אלא כנגד חלק פשיטותו. ונפקא מינה שארין זה המלוה לתובע לא אחי של לו לדון און יכול לכופם מפקד או אם הלכו למדינת הים און מורדין לנכ"ח בקרקע עד דשמעו כ"ד טענת האחין דמה ידעין אחיה טענה יש להן דשמא יעטעו פרענו או שטר פרוע הוא דלקמ"ג דעתך (א) כיון דככור הוא זכי ליה רחמנא פי שנים ואינו יכול לומר לומר אחי חפץ שיהיו שלי דבעל כרחו הרי הן שלו דמשעה שמת אביו ירש פי שנים עד שיפקירם או עד שימכרם או יתנם לאחרים וארין להגבות לזה המלוה כנגד פי שנים קא משמע לן דבעל כרחו לא זכי ליה רחמנא דאם ירצה לקבלה ואם יתנה שלא לקבל און מוטין לו לאדם בעל כרחו דלא קרייה רחמנא ירושה אלא מתנה אכל מתחיל פשיטותו אינו יכול לומר כן שהרי יורש הוא בעל כרחו. ויש מפרשין ואם אמר איני נוטל בשטר חוב שיש לאחי על אחרים פי שנים וגם איני נותן בשטר חוב היואל עליו פי שנים רשאי ושינוש גמור הוא שהרי השטר היואל על אחינן אינו דינו לגבות משטר שיש לאחינן על אחרים דמטלטלי דימתי לא משעבדי לבעל חוב אלא ממקדקי הוא דקניי הלך אע"ג שמחל חלק בכורה מן השטרות של אחי כיון דבקרקות הוא נוטל פי שנים חייב להחזיר למלוה פי שנים: **אם עמעייבו דרבנן.** דאפי' כשנתא דממילא לא שקיל חלק בכורה: **עד דמטיא לידיה.** דעתן ואינו יכול ליתנה לאחרים דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: **מקיש חלק בכורה לחלק פשוט.** דפי שנים היינו שני חלקים חלק פשוט וחלק בכורה והוכיחם בחיבה אחת דהוה מני למכתב חלק אחד על אחי: **מה חלק פשוט אע"ג דלא מטא לידיה.** דכל ראי שבעולם הכן יורש מחזיקי דהא לא חיקריא ירושה דמתנה אינו נוטל חלק פשוט אלא נמוחק אף חלק בכורה נמי. ומיהו ראי גמור כגון שהשיבחו יתומים לא שקיל פי שנים דלחכי אחי בכל אשר ימצא לו (ו דברים כא): **אחד מלאך.** שני חלקים יטול במקום אחד לחלק פשוט שהוא חלק אחד ונטול במקום אחד. ונפקא מינה דכל מקום שנפל לו הגורל לחלק פשוט יטול גם בלא גורל חלק בכורה ואם הן שני אחין ושלם שדות לא יפילו שלשה גורלות שנים לככור ואחד לפשוט שהרי אם יפול חלק הפשוט בשדה האמצעי לא יזכה בו דאם כן מלאך נוטל הככור בשני מקומות אלא שני גורלות יפילו ויטילום על שני שדות החלוטות ואיזה שיעלה לככור יקח ויטול גם האמצעי שאלנו עמו. ורבי איבא למימר דהך סברא נמי דמה מלאך נפקא ליה מהיקשא: **שאם אמר איני נוטל כו'.** ורבנן נמי תרמי שמעת מינה מדכתיב לתת שמעינן דמתנה קרייה רחמנא ואינו יכול ליתן עד דאתיא ליה דעתן ומדכתיב לו שמעינן דלא זכה בה בכור עד שמתא לידו שאם אמר איני נוטל רשאי: **שאם אמר איני נוטל ואיני נותן.** האי איני נותן לאו דוקא נקט ליה הכא דהא מקרא לא ילפינן ליה אלא מסברא דכיון דאין נוטל ודאי לא יתן והי"פ הוה שאם אמר איני נוטל לפי שאני רוצה ליתן רשאי ואורחא דמילתא נקט שאין אדם רגיל לומר איני נוטל אלא מפני שארין להחזיר מה שהוא נוטל לאחרים דמה לו ולרצה ליתול כדי ליתן: **דיקלא.** קטן הניח לכהן אביהן: **ואליס.** שנתעבה אחרי כן. וכן הניח להן ארעא ונספקא אחרי כן שירטון וכל ונמיפמה כך: **דכ"ע.** רבי ורבנן: **דשקיל.** דעדין שמו עליו: **בחסופרה.** שחם הניח להן ונעשו אחרי כן שובלו וכן גלוספי דקלים שהפריחו פירות ונעשו אחרי כן מתרים כבי האי גונא (ו) שנתא דממילא פליגי: **ומר סבר.** רבנן: **אישתני.** העשב להיות חטין והפריחים להיות תמרים דהי דבר אחר ושם אחר: **עשה.** הדיין כדברי רבי: **עשה.** ולא נאמר טעה דכבר משנה חזר: **מסקפא**

פ"ה א מ"י פ"ג מה' נחלת הלל ל דנטל עפ"ן ז' טו"ס ח"מ פ"י רמ"ס פ"ג ז' פ"ג טו"ס ח"מ פ"י: ז' ב"ר טו"ס ח"מ פ"י: מה' שנים ח' ג' פ"ג טו"ס ח"מ פ"י קפ"ד ספ"ק ז': נ"ד ה מ"י פ"ג מה' נחלת הלל ל דנטל עפ"ן ז' טו"ס ח"מ פ"י רמ"ס פ"ג ז' פ"ג טו"ס ח"מ פ"י: רמ"ס פ"ג ז' פ"ג טו"ס ח"מ פ"י:

רבינו גרשום

מ"ג בריהא זו דקמ"ג רתיא ליה אביהם מה רבי דנטל פי שנים ר' היא דהנן און הככור נוטל פי שנים בשבת שכתבו נכסים לאחר מיתת אביהן. אמר שבתא מלאה דכל אשר ימצא לו בעיני: רבי אומר הככור נוטל פי שנים בשבת שכתבו נכסים לאחר מיתת אביהן. הוהיל דשבתא ממילא קא מאי והכי נמי קמ"ג בריהא: רישו שטר חוב. שהיה אחר חייב לאביהן: כבוד נוטל פי שנים. מסוס דמלה בשטר קלא את ליה ויפשים דמוחקין ככורו ככאן דבביא דמי: וההיל דוטל פי שנים בשטר חוב. שטר נמי פי שנים בחוב שמתחייב אביו בשטר (כולו). ואם אמר כו' מאי טעמא דרבנן. תיך דרבי: עד דמטיא ליה. ונתון לא מני יהיב ליה לאחרי. אף חלק בכורה עד דמטיא ליה דאבא לא מני שקיל פי שנים: מקיש חלק בכורה לחלק פשוט מה חלק פשוט אע"ג דלא מטא לידיה. דאבא אלא ראי לו אפי' הכי שקיל דפשוט נוטל ככור נמי שקיל בשבתא דממילא אע"ג דלא מטי ליה: ורבנן נמי הכי פי שנים הוה אמאי לא דרשי כריב. שנים אמאי לא דרשי כריב. אחר נחלין ליה לככור פי שנים: אחד מצד אחד משנת אמת חתום פשיטות היצע ליה אמת מלאה זו אכל ז' שרי שיען לקמן כי וכן כן מתקן תמי יתיר ז' ז'